

زبان دنیا را چه کسی بلد است؟

ایران در حوزه مناسبات دیپلماتیک توانسته طی ۲ سال گذشته روابط خود را با ۱۰ کشور از سر گیرد

گزارش روزنامه‌نگار رضا عمویی

طی حدود ۲ سال گذشته وزارت خارجه ایران موفق شده با اتکا به دیپلماسی منطقه‌ای و متوازن روابط با تعداد قابل توجهی از کشورهای جهان که در گذشته روابطشان با تهران قطع شده بود را باردیگر احیا کند. در این میان حداقل ۱۰ کشور عضو سازمان ملل را می‌توان فهرست کرد که روابطشان با ایران در دولت‌های گذشته به خصوص دولت دوازدهم قطع شده و طی ۲ سال گذشته به‌طور کامل برقرار شده یا در مسیر احیای روابط با تهران هستند.

مصر

تازه‌ترین تحول دیپلماتیک با ایران: مذاکرات وزیر امور خارجه ایران و مصر در حاشیه اجلاس سالانه مجمع عمومی سازمان ملل در نیویورک همراه با میزبانی گرم «سامح شکری» از حسین امیرعبداللهیان در شهریور ۱۴۰۲

تحول پیشین در روابط دو طرف: امکان پذیرش نخستین گروه گردشگران ایرانی در مصر توسط پرواز مستقیم تهران به قاهره پس از ۲۰ سال در تیرماه ۱۴۰۲

تحول بلندمدت در روابط طرفین: انجماد روابط دیپلماتیکی ایران و مصر طی ۴۳ سال گذشته

ماجرای منجر به قطع رابطه با ایران: میزبانی مصر از شاه مخلوع ایران پس از وقوع انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷

عربستان

تازه‌ترین تحول دیپلماتیک با ایران: احیای کامل روابط سیاسی در بهار ۱۴۰۲

تحول پیشین دیپلماتیک با ایران: قطع رابطه کامل در زمستان ۱۳۹۴

تحولات منجر به قطع رابطه: برخی ماجراهای دیپلماتیک در محل سفارت عربستان در تهران به دنبال اعدام شیخ نمر

تحولات منجر به قطع رابطه: تحرکات برای تغییر وضعیت سیاسی: آغاز مذاکرات مستقیم ریاض و تهران از اواخر زمستان ۱۴۰۱

با میانیگیری چین برای احیای کامل روابط

سودان

تازه‌ترین تحول دیپلماتیک: دیدار وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران و سرپرست وزارت خارجه سودان بعد از ۷ سال و نیم قطع روابط دیپلماتیک کشور در تیرماه ۱۴۰۲

تحول پیشین دیپلماتیک: قطع رابطه کامل سودان با ایران در بهمن‌ماه ۱۳۹۴ به دلیل تنش‌های بین تهران و ریاض

چشم‌انداز دیپلماتیک: امکان از سرگیری کامل روابط ایران و سودان در آینده نزدیک

امارات متحده عربی

تازه‌ترین تحول دیپلماتیک: معرفی سفیر ایران به امارات متحده عربی پس از ۸ سال در فروردین‌ماه ۱۴۰۲

ارتقای روابط دیپلماتیک: اعلام رسمی ارتقای روابط سیاسی ایران و امارات از سوی «انور قرقاش»، وزیر مشاور امارات در امور خارجه و تأیید اعزام سفیر به تهران در تابستان ۱۴۰۱

سطح روابط پیشین دیپلماتیک: کاهش یافتن سطح روابط سیاسی ایران و امارات از سطح سفیر به سطح کاردار طی مدت ۶ سال پس از قطع رابطه عربستان و ایران

مالدیو

تازه‌ترین تحول دیپلماتیک: احیای روابط دوستانه فی‌مابین ۲ کشور بر اساس احترام متقابل به حاکمیت، برابری منافع مشترک و همزیستی مسالمت‌آمیز از تابستان ۱۴۰۲

تحول منجر به احیای رابطه: جلسه دوجانبه میان حسین امیرعبداللهیان، وزیر امور خارجه ایران و «احمد خلیل»، وزیر امور خارجه جمهوری مالدیو در حاشیه هفتمین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل متحد در شهریورماه ۱۴۰۲

ماجرای پیشین دیپلماتیک: قطع روابط ۴۰ ساله دیپلماتیک با ایران در اردیبهشت ۱۳۹۵

علت قطع رابطه در گذشته: نزدیکی بیشتر به عربستان سعودی در دوران قطع رابطه ریاض و تهران

کومور، سومالی و بحرین: این سه کشور از جمله کشورهایی بودند که پس از قطع رابطه عربستان و ایران در زمستان ۱۳۹۴، روابط کامل خود با ایران را قطع کردند.

تازه‌ترین تحول دیپلماتیک: گفت‌وگوهای مقامات این کشورها با ایران و ابراز تمایل برای برقراری و از سرگیری روابط کامل طی یک سال گذشته

اردن

تازه‌ترین تحول دیپلماتیک:

دیدار حسین امیر عبداللهیان، با وزیر خارجه اردن در محل نمایندگی این کشور (اردن) در نیویورک در شهریورماه ۱۴۰۲

تحول پیشین دیپلماتیک: اظهار نظر «عبدالله دوم»، شاه اردن درباره تمایل همه کشورها به داشتن روابط خوب با جمهوری اسلامی ایران در مردادماه ۱۴۰۱

ماجرای منجر به قطع رابطه با ایران: منتهم کردن ایران به حمایت از تروریسم و ایجاد مشکلات استراتژیک در منطقه

دیپلماسی

دستاورد دیپلماسی ایرانی در نیویورک

رایزنی‌های دیپلماتیک ایران در حاشیه مجمع عمومی سازمان ملل نشان دهنده هدف‌گذاری چندوجهی تهران در عرصه منطقه‌ای و بین‌المللی است

حضور اخیر وزیر امور خارجه ایران در نشست مجمع عمومی سازمان ملل به فرصتی طلایی برای پیشبرد راهبردهای مدنظر جمهوری اسلامی در حوزه سیاست‌خارجی تبدیل شد و رایزنی‌های گسترده حسین امیرعبداللهیان با همتایان خارجی خود و برخی چهره‌های بین‌المللی درگیر کرده طیف وسیعی از عرصه‌ها و اهداف سیاسی - اقتصادی است. رایزنی‌های فشرده امیرعبداللهیان نشان دهنده دیپلماسی فعالی بود که تهران با هدف دستیابی به اهداف چندوجهی در دستوار کار قرار داد که در ادامه به بررسی آنها می‌پردازیم:

۱. مذاکرات برجاسی

مذاکرات برجاسی به سیاق سال‌های اخیر، یکی از مهم‌ترین موضوع‌های مطرح‌شده در حاشیه برگزاری مجمع عمومی سازمان ملل بود. از یک‌سوی وزیر امور خارجه ایران در نشست‌های جمعی از سفرا و دیپلمات‌های بازنشسته آمریکایی تأکید کرد در صورت جدی بودن واشنگتن، می‌توان شاهد جمع‌بندی مذاکرات در کوتاه‌مدت و بازگشت همه طرف‌ها به تعهدهای خود بود و از سوی دیگر، آن‌زکه مورا هماهنگ‌کننده مذاکرات رفع تحریم‌ها پس از دیدار با علی باقری‌کنی، مذاکره‌کننده ارشد ایران هم، تأکید کرد سیاست اتحادیه اروپا همچنان رسیدن به توافق با ایران در زمینه رفع تحریم‌ها و مسائل هسته‌ای است. نکته‌ای که در دیدار امیرعبداللهیان با جوزف بورل هم مورد تأکید قرار گرفت. این گزاره‌ها از استمرار رایزنی‌ها به منظور گشودن روزنه‌های تازه به‌سوی دستیابی به توافق در مذاکرات برجاسی حکایت دارد. در روزهای اخیر هم قطری‌ها نسبت به از سرگیری مذاکرات ابراز امیدواری کردند.

۲. توسعه مناسبات تجاری و اقتصادی

گسترش مناسبات تجاری و اقتصادی، از اصلی‌ترین رویکردهای مدنظر در رایزنی‌های تیم دیپلماتیک جمهوری اسلامی طی روزهای اخیر بود. وزیر امور خارجه ایران در دیدار با همتایان خود از کشورهای مختلف جهان، بر آمادگی تهران به منظور گسترش هرچه بیشتر همکاری‌های تجاری و اقتصادی تأکید کرد. در جریان دیدارهای امیرعبداللهیان با همتایان خود از کشورهای آفریقایی، آمریکایی و همچنین آسیایی، دیپلماسی متوازن جمهوری اسلامی به‌مثابه ابزاری مؤثر، در خدمت تحقق کلان‌راهبردهای اقتصادی، از جمله خنثی‌سازی تحریم‌ها قرار گرفت.

۳. احیای روابط دیپلماتیک با ۲ کشور

رایزنی‌های چند روزه وزیر امور خارجه ایران در حاشیه مجمع عمومی سازمان ملل با ۲ دستاورد دیپلماتیک قابل توجه نیز همراه بود؛ از سرگیری روابط جمهوری اسلامی با ۲ کشور جیبوتی و مالدیو. در جریان دیدار وزرای امور خارجه ایران و جیبوتی در نیویورک بود که ۲ کشور تصمیم گرفتند روابط دیپلماتیک خود را از سر بگیرند؛ رابطه‌ای که از دی‌ماه ۱۳۹۴ قطع شده بود و اکنون ۸ طرف‌نامه‌های مؤثرتی در مسیر احیای مناسبات دوجانبه برداشته‌اند. از سوی دیگر به دنبال نشست وزرای خارجه ایران و مالدیو در مقر سازمان ملل، ۲ کشور در بیانیه‌ای مشترک، روابط دیپلماتیک خود را از سر گرفتند. در این بیانیه تأکید شد که دو طرف تصمیم گرفته‌اند همکاری‌های خود را در زمینه‌های مختلف تقویت کنند.

۴. گسترش روابط با جهان عرب

تعمیق مناسبات با دولت‌های عربی از یک‌سوی و از سوی دیگر ارتقای روابط دیپلماتیک با برخی کشورهای این حوزه، از دیگر محورهای رایزنی‌های رئیس‌دستگاه دیپلماسی کشور در حاشیه مجمع عمومی سازمان ملل در نیویورک بوده‌است که به اعتقاد کارشناسان می‌تواند تسریع‌کننده چشم‌انداز تازه‌ای در مناسبات منطقه‌ای باشد. امیرعبداللهیان در روزهای اخیر با همتایان خود از مصر و اردن گفت‌وگو کرد؛ دیدارهایی که با تأکید دوطرف بر آمادگی به‌منظور گسترش هرچه بیشتر مناسبات دوجانبه همراه بود. این دیدارها بازتاب گسترده‌ای در رسانه‌های عربی منطقه داشت و کارشناسان، رایزنی‌های انجام‌شده در نیویورک را مقدمه‌چینی مؤثرتی به‌منظور عادی‌سازی هرچه سریع‌تر روابط ایران با مصر و اردن ارزیابی کردند.

۵. نقش آفرینی مؤثر منطقه‌ای و بین‌المللی

نقش آفرینی مؤثر تهران در تحولات منطقه‌ای و بین‌المللی یکی از برجسته‌ترین نمودهای رایزنی‌های انجام‌شده در مقر سازمان ملل متحد بوده‌است. در چنین شرایطی، اعلام آمادگی ایران برای گسترش تعاملات جهانی و منطقه‌ای در چارچوب سازمان‌های بین‌المللی، از اصلی‌ترین محورهای فعالیت تیم دیپلماتیک ایران در نیویورک بود. بر همین اساس هم بود که ایران برای نقش آفرینی به‌منظور پایان بحران در اوکراین اعلام آمادگی کرد. از سوی دیگر برگزاری نشست «مجمع تمدن‌های کهن» با حضور ۹ کشور، فرصت مناسبی را برای تقویت قدرت نرم این کشور فراهم کرد. گسترش فعالیت‌های مشترک ایران و سازمان همکاری اسلامی نیز وجه دیگری از نقش آفرینی منطقه‌ای و بین‌المللی ایران بود که در نیویورک ظهور و بروز یافت.

دستاوردهای یک توافق

گزارش روزنامه‌نگار مهدیه تقوی راد - علیرضا احمدی

آغاز فرایند اجرایی تبادل زندانیان میان ایران و آمریکا که با آزادسازی حدود ۱۰ میلیارد دلار از دارایی‌های ایران در کشورهای مختلف از جمله کره جنوبی و عراق همراه است، نشان دهنده نتایج مثبت دیپلماسی فعال جمهوری اسلامی طی حدود ۲۴ ماه گذشته است. این توافق نشان داد دولت سیزدهم با نفعی «دیپلماسی التماسی» و در دستور کار قرار دادن دیپلماسی منطقه‌ای و همسایگی، در گرگ‌کشایی از چالش‌های حوزه سیاست خارجی موفق عمل کرده‌است. این در حالی است که دولت دوازدهم با پیوند زدن همه حوزه‌های زیست ایران با ادعا می‌کرد بدون رفع تحریم‌ها، هیچ چشم‌اندازی پیش روی اقتصاد کشور و معیشت مردم قابل تصور نیست؛ رویکردی که به اذعان کارشناسان، زمینه‌ساز انسداد در بسیاری از حوزه‌های اقتصادی و سیاسی کشور شد. اکنون اما نتایج مثبت به‌دست آمده از در اولویت قرار گرفتن دیپلماسی فعال، نشان می‌دهد بدون رفع تحریم‌ها نیز می‌توان در مسیر بازسازی کشور گام برداشت.

دیپلماسی منطقه‌ای نتایج مثبت قابل توجهی به همراه داشت. احیای روابط ایران و عربستان و آزادسازی منابع مسدود شده ایران تنها ۲ نمونه از نتایج موفقیت‌آمیز اتخاذ چنین رویکردی است. دولت‌های قطر و عمان نقش مهمی در به نتیجه رسیدن گفت‌وگوهای غیرمستقیم ایران و آمریکا با هدف آزادسازی منابع مسدود شده ایران در برخی کشورها داشتند.

چطور به توافق رسیدیم؟

ناکامی امتیازگیری از ایران

در میانه‌های زمستان ۱۳۹۹ بود که بایدن، رئیس‌جمهور آمریکا به ایران پیشنهاد کرد در ازای آزادسازی بخش محدودی از منابع مسدود شده ایران، تهران غنی‌سازی ۲۰ درصدی و کاروری سانتریفیوژهای پیشرفته را متوقف کند و همکاری‌های گسترده‌تری با بازرسان آژانس بین‌المللی انرژی اتمی داشته باشد. اکنون اما این توافق در شرایطی به‌دست آمده که تهران هیچ امتیازی در حوزه هسته‌ای به طرف مقابل نداده است.

توافق بدون تعهد اضافه

پیش از این، تبادل زندانیان میان ایران و آمریکا در جریان توافق برجاسی نیز انجام شده بود. در آن مقطع آزادی جیسون رضاییان و ۴ نفر دیگر در شرایطی انجام شد که این موضوع از شروط طرف مقابل برای به سرانجام رسیدن برجام و تعهد اضافه‌ای برای تحقق تعلق تحریم‌ها بود. توافق اخیر ایران و آمریکا اما هیچ تعهد اضافه‌ای برای ایران به دنبال ندارد و به‌صورت مستقل از پرونده برجام محسوب می‌شود.

۲ سال

زمان برای توافق بر سر آزادسازی منابع مالی

۱۰ میلیارد دلار

منابع آزاد شده ایران از کره جنوبی و عراق

گام‌های اجرایی آزادسازی منابع مالی

- ۱. مقداری از پول‌های مسدود شده ایران در یکی از بانک‌های اروپایی
- ۲. یک میلیارد دلار پول بلوکه شده ایران در کره جنوبی
- ۳. مقداری از منابع مالی ایران در عراق
- ۴. زندانی ایرانی در آمریکا
- ۵. زندانی آمریکایی در ایران
- ۶. چه افرادی و منابعی با توافق از زندان آزاد شدند؟

تبادل زندانیان پس از اطمینان ایران از دسترسی به پول‌های خود در قطر

انتقال مبالغ مسدود شده در قالب یورو به کشور قطر

تبدیل پول‌های مسدود شده ایران در کره جنوبی به یورو در یکی از بانک‌های سوئیس

تبدیل پول‌های مسدود شده در قالب یورو به کشور قطر